

Formansskapur Norðurlandaráðharraráðsins í 2020

Saman um framtíðar loysnir

Norðurlandasamstarvið

Nordisk
Ministerråd

Nordisk Råd og
Nordisk Ministerråd
Nordens Hus
Ved Stranden 18,
1061 København K,
Danmark

FØROYA LANDSSTÝRI

Tinganes
Postrúm 64
FO-110 Tórshavn
Tlf: +298 30 60 00
Fax: +298 30 60 15
info@tinganes.fo

Formansskapur Norðurlanda- ráðharraráðsins í 2020

Saman um framtíðar loysnir

Heitið fyri formansskapin undir Danmark, Grønlandi og Føroyum er: "Sam-an um framtíðar loysnir". Við at standa saman um framtíðar loysnir, fæst eitt meirvirði, sum gevur styrki og vilja til at náa okkara nýggju visjón, sum er: "Norðurlond skulu verða heimsins burðardyggesta og mest samansjóðaða øki innan 2030".

Fyri Føroyar er tað ein stórus fyrimunur at kenna tilhoyr til onnur Norðurlond, sum fyri okkara mátistokk eru stórar tjóðir. At vera partur av tí stóru heildini gevur styrki og mót til at náa málinum um burðardygd og samansjóðað Norðurlond.

Vit skulu seta okkum mál og stremba eftir, at okkara orkunýtsla verður mest av grønnari orku og minni av tungari olju til virksemi og upphiting. Í Føroyum hava vit nógvar og kraftmiklar fossar. Fleiri av hesum fossunum renna nú gjøgnum tjúkk rør og verða brúktir til upphiting og streym. Hetta vísir, at vit ikki bara kunnu brúka, men eisini geva. Vit gagnnýta okkara náttúruutilfeingi og verða harvið burðardygg.

Formansskapurin í 2020 brýtur upp úr nýggjum. Hetta er fyrsti formansskapur, sum skal taka atlit til nýggju visjónina og miðaða altarbeiðið innan norðurlandska ráðharraráðið eftir henni. Vit í Føroyum vísa vegin við tí grønu orkuverkætlanini, sum fer at geva eitt týðningarmikið íkast til, hvussu eisini fjarskotin oyggjalond og útjaðarar í Norðurlondum kunnu menna seg við grønnari orku.

Hetta er eisini fyrstu ferð, at Føroyar hava ein so stóran leiklut í einum formansskapi. Tað hevur stóran týðning fyri okkara framhaldandi samstarv við grannalondini, at vit megna at lyfta hesa uppgávu og kunnu vísa á, at vit eru eitt norðurland á jøvnum fæti við onnur.

Eg eri vísur í, at hetta fer at verða eitt ótrúliga spennandi ár, og tá 2020 er farið aftur um bak, er tað mín vón, at norðurlandsku samstarvsfelagarnir fara at taka samanum og frøast um at hava lært Føroyar betur at kenna.

Eg ynski okkum øllum góðan arbeiðshug!

Kaj Leo Holm Johannesen,
samstarvsráðharri.

Redaktión: NORA í samstarvi við Føroya Landsstýri

Kápumynd: Brynhild Næs Petersen

Mynd av Kaj Leo Johannesen: Høgri Heinesen

Uppseting: VIRKA

Prent: Føroyaprent

Frá visjón til veruleika – orkuloysnir til fjarløgð øki

Formansskapurin fyri Norðurlandaráðharraráðnum inniheldur móguleika fyri størri 3 ára verkætlanum. Saman við Danmark fremja Grønland og Føroyar triggjar størri verkætlanir í teimum trimum ríkispørtunum. Umhvørvisstovan hevur føroysku verkætlanina um hendi. Evnið er orka – serliga avbjóðingarnar at nýta alla ta orku, vit framleiða við vindi og vatni.

París-avtalan, ST-aðalmálini um burðardygd og Agenda 2030 leggja øll upp til, at munandi minni av veðurlagsgassum verður latið út. Føroyska verkætlanin byggir á hesar málsetningar.

Norðurlond vilja standa saman um at vera ein búskapur við lágum útláti og høgum kappingarføri, umframt at vera heimsins mest savnandi búskaparøki.

Málið við orkuverkætlanini í Føroyum er at fáa fjarløgð øki í Norðurlondum at sniðgeva egnar loysnir, sum gera økini til dynamiskar samstarvspartar í norðurlendska orkusamstarvinum, hóast tey ikki hava lut í samanbundna orkumarknaðinum á fastlandinum.

Nýggjar orkuloysnir verða mentar og royndar til gagn fyri øll Norðurlond og við móguleika fyri at útflyta loysnirnar.

Í fjarløgðum økjum er ein stór avbjóðing hjá orkuskipanum, sum hava skiftandi framleiðslu frá serliga vindi og sól, at klára at nýta orkuna, tá hon er har. Tað krevur bæði fleksiblar brúkarar og orkugoymslur.

Við verkætlanini verður kannað, hvussu fleksibilitetur kann avroknast. Hetta

verður víst í tveimum verkætlanum. Onnur er ein fjarhitaskipan við sjóhita í bygdini Leirvík. Skipanin hevur eina stóra sjóhita-pumpu og ein hitaakkumuleringstanga, og harafturat fjarhitaleidningar og hitabroytieindir í húsunum, sum skulu hitast. Ein kapping verður útskrivað um at finna best móguligu teknisku loysnina.

Hin verkætlanin gagnnýtir framleiðsluavlopið av vind- og vatnorku til at dríva ein katamaran, sum verður nýttur í alivinnuni. Orkan verður lutvíst goymd í battaríum og lutvíst umgjørd til annað brennievni. Ein kapping verður útskrivað at finna bestu samansetingina og gagnnýtsluna av grønnari orku í hesum skipi. Hesar verkætlanir kunnu ígjøgnum ítøkiligar royndir vísa á eina grøna umstilling innan orkunýtslu á økjum, sum í dag eru sera bundin at olju.

Verkætlanirnar verða væntandi útbjóðaðar mitt í 2020, soleiðis at tær koyra við fullum virkseimi síðst í 2021.

Ráðharraráðsfundirnir

Fýra av ráðharraráðsfundunum í danska formansskapinum verða í Føroyum í 2020 – harav ein sokallað ráðharrastevna.

Fyrsti ráðharraráðsfundurinn er innan orku (MR-E), og hann verður seinast í mai. Á hesum fundinum fara ráðharrarnir innan orku at kjakast um framtíðar orkuloysnir fyri Norðurlond við fokusi á burðardygd og samansjóðing. Føroyska verkætlanin verður lögð fram á fundinum.

Í juni-mánaði verða tveir teir næstu ráðharrafundirnir – MR-SAM (samstarvsráðharrarnir) og MR-FJLS. Samstarvsráðharrarnir arbeiða framhaldandi við at íverkseta og fremja nýggju visiónina

um, at Norðurlond skulu verða mest burðardyggja og samansjóðaða øki í 2030. Innan FJLS verða týðningarmikil evni tikin upp, sum viðkoma fiskiveiðu, aling, jørð og mati, umframt skógi. Hugt verður at, hvørjir framtíðarmóguleikar eru áhugaverdir at seta kós ímóti.

Tað er eisini sannlíkt, at havið verður umrøtt í fundunum.

Fiskimálaráðharrastevnan setur fokus á nýggjar loysnir innan fiskivinnu og annan havidnað og verður tann 20. oktober. Her hava norðurlendsku ráðharrarnir móguleika at geva sær stundir til at skifta orð við vinnuumboð og granskarar um týðningarmikil og aktuel fiskivinnumál.

Large Ocean Nations Forum 2

Large Ocean Nations Forum – eisini kallað LON – er samsett av tveimum ymiskum tiltøkum. Tað eina tiltakið er bygt upp sum fundarvirksemi við verkstovum og ráðstevnu. Hitt tiltakið inniheldur eina móttakapping kallað Blue Fashion Challenge, sum endar við eini mótaframsýning og heiðurslønahandan.

Endamálið við LON er at savna norðurlensku stórhavstjóðirnar saman við øðrum globalum stórhavstjóðum at samstarva um royndir og vitan. Føroya landsstýri er á odda fyri LON2 saman við Food and Agricultural Organization í Rom, Commonwealth í London, Fiskivinnuuniversitetinum í Reykjavík og norska Nærings- og fiskeridepartementinum.

Ætlanin er at hava LON2 í døgnum 24.–29. august í 2020. Hesuferð er ynskiligt at hava bæði tiltøkini – fundarvirksemið og móttakappingina – í Føroyum samstundis. Fundarparturin skal viðgera tvey høvuðsevni: Aling og fiskikriminalitet.

Móttakappingin – Blue Fashion Challenge – skal í 2020 í hæv-

uðsheitum arbeiða við tilfari úr kópaskinni, fiskaskræðu, tara og endurnýttum plastikki.

Innan aling verður dentur lagdur bæði á aling av fiski og av tara í sjógvi, og endamálið er at finna loysnir sum kunnu økja um sjóvaraling runt í heiminum. Serligur dentur verður lagdur á virkisleistir, tøkni, marknaðir, samskipan av vøruframleiðsluni frá útvegan til sølu og burðardygd.

Hitt høvuðsevnið – fiskikriminalitetur – viðger evnir so sum ólóglig, ófrásøgd og óprógvað fisking (IUU), Port State Measures sáttmálan og Flag State skyldurnar, og har tað krevst samstarv millum fleiri partar í almennari fyrising. Endamálið er at menna londini til at finna kriminellar aktørar og mannagongdir, har fiskiskip eru ein partur av trupulleikanum.

Móttakappingin – Blue Fashion Challenge – fer í 2020 í hævúðsheitum at arbeiða við tilfari úr kópaskinni, fiskaskræðu, tara og endurnýttum plastikki.

Mynd: Unn Zachariassen

Mynd: Yadid Levy/norden.org

Tiltøk

Í sambandi við alt norðurlenska fundarvirksemi, sum verður í Føroyum í 2020 verður hópurin av smærri og størri tiltøkum. Flestu teirra eru ikki skipað ella fyrireikað enn. Her taka vit tvey úr bunkanum og greiða eitt sindur nærri frá teimum.

Make it Happen

Búnaðarstovan leiðir eina NORA-fíggaða tyssi-verkætlan (clustering) við luttakarum úr Norðurnoreg, Íslandi, Grønlandi og Føroyum, har evnið er økt virðis-skapan á kjørubreytini millum staðbundna matvøruframleiðslu og burðardyggja ferðavinnu. Verkætlanin endar komandi summer við eini ráðstevnu, og hugsanin er tí at leggja hesa sum eitt sokallað "Pre-event" tiltak í viku 26 síðst í juni mánað; í sambandi við at ráðharraráðsfundirnar MR-SAM og MR-FJLS verða hildnir í Havn tá.

Hetta *Make it Happen* tiltakið verður fyriskipað av Búnaðarstovuni og luttakarunum í tyssiverkætlanini. Tiltakið hevur higartil fingið góða móttøku hjá ávikavist bæði Tórshavnar kommunu, NORA, Visit Faroe Islands og Uttanríkistænastuni (NSK samstarvið). Málið er at lata matmentan í breiðastu merking seta dóm á miðbýin í nakrar dagar.

Make it Happen verður skipað í tveimum. Fyrst sum ein ráðstevna hildin sum ein 'in residence tanke-smie.' Hetta merkir, at luttakararnir ikki eru gestir, men eru við til at geva av egnum royndum og før-

leikum og at skapa nýggjar loysnir. Ráðstevnan er hugsað at vera virkin og virkseminnað, at knýta sambond og vera nýhugsandi, málrættað ímóti loysnum og samskipti um hesi evni. Tað verður minst møguligt einvegissamskipti og mest møguligt samspæl. Úrtøkan frá ráðstevnunni verður at enda sett saman og skipað sum eitt sokallað 'tankesmie dokument', ið kann gagnnýtast av øðrum áhugaðum.

Hugsanin er, at í sambandi við ráðstevnuna verður eitt mattiltak ella ein matfestivalur samskipaður, sum er opin fyri øll og sum kann útvega ein pall og eitt huglag kring staðbundnan mat og ferðavinnu við básum, smakkiroyndum og verkstovum. Leitað verður eftir fígging til hendan partin.

Broyta tilráðingina frá ICES?

Hesin spurningur verður viðgjørður á fiskivinnuseminarinum í apríl. Vanliga ráðgevingin hjá ICES viðvíkjandi stovnsmetingum og tilráðingum um, hvussu nógv kann takast úr einstaka stovninum, byggir á vísindaligar og væl mentar frymlar, har havstovurnar, sum luttaka í ICES arbeiðnum, koma við data frá heimligum fiskiskapi. Ein verkætlan, sum hevur ment frymlarnar við ískoytisparametrum, hevur á vísindaligan hátt víst á, at tilráðingarnar um mest loyvdu veiðu eiga at verða tillagðar nýggjari vitan. Úrslitini frá verkætlanini verða lögð fram, og tjak verður um, hvussu Føroyar kunnu brúka hesi úrslit.

Teir trýggir norðurlendsku merkisdagarnir

Haldið eyga við fylgjandi trimum merkisdögum, sum vit ætla at hátíðarhalda við norðurlenskum dámi:

Norðurlandadagur

23. mars

Norðurlandadagur – ella *Nordens Dag*, sum hann verður kallaður á skandinaviskum – er dagurin, tá norðurlandasamstarvið verður hátíðarhildið. Tað var hendan dag í 1962 at norðurlenska grundlógin *Helsingforssáttmálin* bleiv undirskrivaður av stjórnunum í Íslandi, Noregi, Svøríki, Finnlandi og Danmark. Føroyar og Áland blivu limir í Norðurlandaráðnum í 1970, og Grønland í 1984. Hendan dagin verður tí veittrað við øllum átta fløggunum, og vit ætla at gera okkurt heilt serligt burturúr degnum fyri at hátíðarhalda góða samstarvið landanna millum.

Alheims Havdagur

8. juni

Hesin lutfalsligi nýggi merkisdagur – eisini kendur undir navninum *World Oceans Day* – er altjóða merkisdagur samtyktur av ST í 2008. Á Alheims Havdegnum verður ljós varpað á stóra týdningin, sum havið hevur fyri okkum, og avleiðingarnar av dálking í havinum. Runt um jarðarknøttin verður dagurin hátíðarhildið við ymsum tiltøkum, m.a. ruddingarátøkum. Í Føroyum varð dagurin fyrstu ferð hátíðarhildið í 2017, og tað var Havnar Froskmannafelag, sum tók stig til dagin við at skipa fyri einum ruddingarátaki í Vágsbotni. Vit vilja halda fast við at hátíðarhalda dagin og somuleiðis varpa ljós á týdningin, sum

norðurlandasamstarvið kann hava fyri eitt sunt og gott havumhvørvi.

Útnorðurdagur

23. september

Útnorðurdagur – *Vestnordisk Dag* – verður hátíðarhildið fyri at styrkja um samstarvið og felagsskapin ímillum útnorðurlondini *Føroyar, Grønland og Ísland*. Hetta er nýggjur merkisdagur grundaður á samstarvsavtalu innan mentan, sum bleiv samtykt landanna millum í 2017. Mentansamstarvið fevnir um fígging, upplýsing og samskipan og eggjar til samstarv millum stovnar og felagsskapir. Dagurin verður hátíðarhildið sama dag í øllum trimum londunum. Í miðdeplinum eru tiltøk av ymsum slag, sum vísa á mentanina og søguna hjá Føroyum, Grønlandi og Íslandi. Vit ætla at viðgera evni, sum liggja í markamótinum millum norðurlandasamstarvið og útnorðursamstarvið.

Formansskapsfundirnir í Føroyum

Februar

Embætismannafundur innan javnstøðu (EK-JÄM)
Embætismannafundur innan arbeiðslív (EK-A)

Mars

Norðurlandadagur

Apríl

Embætismannafundur innan orku (EK-E)
Arbeiðsbólkur innan fiskivinnusamstarvið (AG-Fisk)
Fiskivinnuseminar
Embætismannafundur innan fiskivinnusamstarvið (EK Fisk)
Embætismannafundur innan fiski- og havídnað, landídnað, matídnað og skógrøkt (EK-FJLS jord/skov)

Mai

Ráðharraráðsfundur innan orku (MR-E)
Nordregio Stýrisfundur
Embætismannafundur innan økispolitikk (EK-R)

Juni

Alheims Havdagur
Embætismannafundur innan útbúgving og gransking (EK-U)
Aðalstjórafundur – almanna- og heilsuøkið
Norðurlenskur samstarvsráðsfundur (NSK)
Samstarvsráðharraráðsfundur (MR-SAM)
Ráðsfundur innan landamarksforðingar (Grænsehinderráðet)
Ráðharraráðsfundur innan fiski- og havídnað, landídnað, matídnað og skógrøkt (MR-FJLS)

August

Large Ocean Nations Forum (LON 2)
Blue Fashion Challenge (BFC 2)

September

Embætismannafundur innan umhvørvi og veðurlag (EK-MK)
Embætismannafundur innan mentan (EK-K)
Útnorðurdagur

Oktober

Embætismannafundur innan almanna- og heilsumál (EK-S)
Fiskimálaráðharrastevna
Arbeiðsbólkur innan fiskivinnusamstarvið (AG-Fisk)
Embætismannafundur innan fiskivinnusamstarvið (EK Fisk)

November

Embætismannafundur innan talgildan (HNG-digital)

Frá 1. januar kunnu tit fylgja við tiltøkum og nýggjheitum innan formansskapin 2020 á fylgjandi síðu: www.hmr.fo/formansskapur2020